

Slovenská debatná asociácia

ÚVOD DO BRITSKÉHO FORMÁTU PARLAMENTNEJ DEBATY

Materiál vytvorený pre účastníkov
Akademických majstrovstiev Slovenskej republiky 2004

Katarína Il'anovská
Tomáš "Kovo" Kovařík
Kubo Mačák

OBSAH

I. PRAVIDLÁ.....	3
A. Úvod.....	3
B. Čas.....	4
C. Úlohy rečníkov.....	5
II. STRATÉGIA.....	6
A. Vymedzenie tézy.....	6
B. Spor o definíciu.....	6
C. Druhé tímy.....	6
III. DOBRÉ RADY NAD ZLATO.....	7
A. Prejav.....	7
B. Zápis debaty.....	7
IV. PRÍPRAVA POZÍCIE.....	7
A. Zatvorené.....	7
B. Otvorené.....	8
C. Čiastočne otvorené.....	8
V. ARGUMENTÁCIA.....	8
A. Nepripustné formy argumentov.....	9
B. Iné nepripustné stanoviská.....	9
C. Chyby v logike.....	9
D. Nesprávna argumentácia.....	11
VI. STRATÉGIE OPOZÍCIE.....	12
A. Ako reagovať na zlé vládne stanovisko.....	12
B. Vaša argumentačná línia.....	13
VII. FAKTICKÉ POZNÁMKY.....	13
A. Definícia.....	13
B. Filozofia.....	13
C. Prijímanie.....	14
D. Odpovede.....	14
E. Ako sa pýtať.....	15
F. Typy faktických poznámok.....	15
VIII. ROZHODOVANIE.....	16
A. Základ.....	16
B. Plusy.....	16
C. Mínusy.....	16
IX. RADY NA ZÁVER.....	16
A. Prednes.....	16
B. Štruktúra reči.....	17
C. Tímová práca.....	17
D. Humor.....	17
E. Citáty.....	17
F. Strety.....	17

I. PRAVIDLÁ

A. ÚVOD

V britskom formáte parlamentnej debaty spolu debatujú štyri tímy:

- prvý vládny tím
- druhý vládny tím
- prvý opozičný tím
- druhý opozičný tím

Každý tím tvoria dvaja rečníci.

Všetky reči trvajú rovnaký čas, presnú dĺžku určuje organizátor súťaže (približne 6-8 minút). Rečníci vlády a opozície sa striedajú.

Počas reči môžu oponenti adresovať rečníkovi faktické poznámky, na ktoré môže, ale nemusí reagovať.

V prvej a poslednej minúte sa faktické poznámky nepripúšťajú.

Debaty rozhodujú rozhodcovia, ktorí zoradia tímy od 1. miesta po 4. a ohodnotia bodmi každého rečníka. Rozhoduje sa na základe konsenzu (existuje len jeden zápis rozhodcu). V prípade vážnych nezhôd medzi rozhodcami má rozhodujúce slovo predseda rozhodcovského panelu.

Tím, ktorý vyhrá, musí mať aj najvyššie bodové skóre.

V miestnosti, kde sa koná debata, to vyzerá takto:

HOVORCA PARLAMENTU

Prvý vládny tím:V1

Prvý opozičný tím:O1

Druhý vládny tím:V2

Druhý opozičný tím.O2

ROZHODCOVIA

Poradie rečníkov:

- 1.) predseda vlády
- 2.) predstaviteľ opozície 1
- 3.) člen vlády 1
- 4.) člen opozície 1
- 5.) 1.člen vlády 2
- 6.) 1.člen opozície 2
- 7.) 2.člen vlády 2
- 8.) 2.člen opozície 2

Dôležité je, aby si všetci rečníci uvedomili, že sú účastníkmi jednej debaty. Na tejto skutočnosti nič nemení fakt, že na každej strane vystupujú dva nezávislé a samostatné tímy. Preto musia argumenty oboch vládnych tímov i oboch opozičných tímov na seba nadväzovať bez extrémnych zmien a vzájomných protirečení.

Nie každý tím sumarizuje svoje reči – to je úloha predovšetkým pre posledných rečníkov na oboch stranách, od ktorých sa očakáva zhrnutie za celé strany a nie prezentovanie nových informácií, ktoré do záverečných rečí nepatria.

B. ČAS

Každý rečník disponuje rovnakým časom. Dĺžku reči stanovuje usporiadateľ súťaže, spravidla v rozmedzí 6 až 8 minút. Predpokladajme, že určený čas je 6 minút.

Predsedajúci prvým klopnutím oznámi uplynutie minúty od začiatku reči a druhým klopnutím začiatok poslednej minúty. Po uplynutí 6 minút predsedajúci klopne dva krát po sebe. Ak rečník pokračuje vo svojej reči i po vypršaní časového limitu viac ako 30 sekúnd, predsedajúci je povinný vyzvať rečníka, aby svoju reč skončil.

Faktické poznámky je možné použiť po uplynutí prvej a pred skončením piatej minúty časového limitu pre rečníka. Rečník sám počas svojej reči rozhodne o tom, či prijme faktickú poznámku, alebo nie.

C. ÚLOHY REČNÍKOV

<p style="text-align: center;">PRESEDA VLÁDY</p> <ul style="list-style-type: none"> • špecifikuje stanovisko vlády k danej téze, t.j. definuje tézu • rozdelí úlohy medzi členov vládneho tímu • prezentuje jasnú argumentačnú líniu, ktorá podporuje dané stanovisko • predkladá a reaguje na faktické poznámky 	<p style="text-align: center;">PREDSTAVITEĽ OPOZÍCIE 1</p> <ul style="list-style-type: none"> • reaguje na reč premiéra a jeho argumenty • predkladá opozičnú líniu • uvedie konštruktívnu opozičnú líniu – t.j. „protinávrh“ (nemusí byť) • predkladá a reaguje na faktické poznámky
<p style="text-align: center;">ČLEN VLÁDY 1</p> <ul style="list-style-type: none"> • podporuje stanovisko vlády • reaguje na predstaviteľa opozície 1 • rozvíja vládne argumenty, ktoré premiér uviedol • predkladá a reaguje na faktické poznámky • môže veľmi stručne zhrnúť argumenty svojho tímu 	<p style="text-align: center;">ČLEN OPOZÍCIE 1</p> <ul style="list-style-type: none"> • reaguje na nové argumenty člena vlády 1 • reaguje na celú vládnu argumentačnú líniu • rozvíja opozičnú argumentáciu a pridáva konštruktívne argumenty • predkladá a reaguje na faktické poznámky • môže veľmi stručne zhrnúť argumenty svojho tímu
<p style="text-align: center;">1. ČLEN VLÁDY 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • stručne zhrnie vládnu argumentačnú líniu • stručne zareaguje na reči opozície 1 • rozšíri vládnu argumentačnú líniu, pričom rozšírenie: <ul style="list-style-type: none"> ○ musí byť jasné ○ nesmie odporovať vláde 1 ○ nesmie byť úplne nová argumentačná línia, ale len rozšírenie pôvodnej • predkladá a reaguje na faktické poznámky 	<p style="text-align: center;">1. ČLEN OPOZÍCIE 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • ak je to potrebné, rýchlo sa vyjadrí k rečiam vlády 1 • podrobne sa venuje rozšíreniu vlády 2 • pridáva nové opozičné argumenty- prípadne rozšírenie opozície 2 (napriek tomu, že rozšírenie nie je nutné, je dôležité prezentovať nové argumenty) • predkladá a reaguje na faktické poznámky
<p style="text-align: center;">2. ČLEN VLÁDY 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • môže stručne rozvinúť partnerove argumenty • záverečná reč - zhrňa celú debatu a ideálne na analýze stretov vysvetľuje, prečo by mala vyhrať vláda • predkladá a reaguje na faktické poznámky 	<p style="text-align: center;">2. ČLEN OPOZÍCIE 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • stručne môže rozvinúť reč svojho partnera • záverečná reč - zhrňa celú debatu a ideálne na analýze stretov vysvetľuje, prečo by mala vyhrať opozícia • rečník musí vziať do úvahy záverečnú reč vlády • predkladá a reaguje na faktické poznámky

II. STRATÉGIA

A. VYMEDZENIE TÉZY

Pri vymedzení tézy musíte byť na oponentov tak tvrdí, ako sa len dá. Či je definovanie tézy férové alebo nie, sa dá zistiť jednoduchým testom: Dokážete prísť na spôsob ako oponovať vami definovanej téze? Ak nie, tak s najväčšou pravdepodobnosťou váš výplod dostane prívlastok neférový.

1. Pri definovaní sa snažte dostať na pevnú pôdu tak, aby ste sa, čo sa týka materiálu a informácií, cítili čo najbezpečnejšie a sebaisto.
2. Váš návrh by nikdy nemal podporovať status quo – napr. navrhovať, že Slovensko by nemalo zaviesť trest smrti, je prirodzene neatraktívne a nudné. Ale návrh zaviesť trest smrti, by, naopak, donútil opozíciu, aby to bola ona, kto argumentačne napadne vládnú stranu. V prvom prípade by opozícia obhajovala, za akých podmienok by sa trest smrti mal zaviesť.

Prvý rečník by mal jasne vytýčiť argumentačnú líniu svojho tímu a následne pokryť väčšinu jej obsahu. Druhý sa bude potom väčšinu času venovať oponentovým argumentom a ich likvidácii.

B. SPOR O DEFINÍCIU

Vo všeobecnosti platí, že definícia návrhu platí. Existujú ale výnimky z tejto zásady:

- žiadna definícia nebola poskytnutá
- definícia nesúvisí s tézou
- neférová, truistická, nedebatovateľná definícia

V týchto prípadoch platí, že prvý rečník opozície odmietne definíciu a nahradí ju svojou vlastnou. Všetci nasledovní opoziční rečníci musia pokračovať v tejto línii.

Počas prvej reči súhlasného tímu by sa mal opozičný tím dohodnúť na rozdelení svojich úloh. Naozaj dobrý prvý rečník súhlasného tímu by mal vo svojej reči jasne vymedziť miesto pre opozičné stanovisko. Rovnako je dobré, ak prví dvaja rečníci v debata stanovili všeobecné ideologické stanovisko opozičného tímu - ostatní sa potom zamerajú na špecifiká debaty.

C. DRUHÉ TÍMY

Prví rečníci v oboch druhých tímoch by sa v prvom rade mali pokúsiť o rozšírenie debaty. Často sa tak môže udiť prezentovaním iného uhlu pohľadu na vec. Rečník by sa mal vyvarovať opakovania už prezentovaných argumentov a dať si pozor, aby prenechal niečo aj svojmu kolegovi, napr. refutáciu. Treba si však uvedomiť, že rozšírenie neznamená úplne (ba ani trochu!) nesúhlasiť s prvým tímom z vlastnej strany. Rozšírenie nesmie byť v žiadnom prípade v rozpore s už prezentovanou líniou alebo dostať sa mimo hraníc vymedzených pre debatu.

Tak v téze „*Táto vláda verí v rozšírenie Európskej únie*“, kde prvá vláda podporuje rozšírenie európskej dvadsaťpäťky o Rumunsko a Bulharsko by rozšírením druhej vlády mohlo byť napríklad zahrnutie Turecka do vládneho plánu, vysvetlenie filozofických aspektov európskej integrácie, prípadne dôkladnejšia analýza výhod z integrácie plynúcich.

Poslední rečníci mají za úlohu zhrnúť celú debatu. Všeobecne existujú dva spôsoby ako tak urobiť. Prvý postup je zhrnúť reči opozičných rečníkov tak, ako po sebe nasledovali v debate a prejsť na rečníkov svojej strany bod po bode. Sofistikovanejší postup je pokúsiť sa zhrnúť myšlienkový obsah debaty.

III. DOBRÉ RADY NAD ZLATO

A. PREJAV

O prejave možno bez preháňania povedať, že je čerešničkou na torte. Pravdou je, že obsah je oveľa dôležitejší než forma reči, ale nie vo vyrovnanej debate. V takých prípadoch zvykne vyhrávať tím, ktorý je presvedčivejší. Všeobecne platí, že rečník by sa mal snažiť používať taký štýl, aký mu vyhovuje najviac. Rozhodne by sa nemal pokúšať napodobňovať niekoho iného. Je dobré, keď sa naučíte počúvať, čo hovoríte, keď to hovoríte.

Čo si všímať pri prejave:

- i) **Miesto:** Postavte sa tak, aby ste videli na každého v miestnosti. Ak máte pochybnosti, obráťte sa na predsedajúceho.
- ii) **Rýchlosť:** Nemýľte si debatu s F 1. Inak sa ľahko stane, že stratíte pozornosť publika a vyčerpáte obsah svojej reči ešte pred uplynutím vášho času. Na druhej strane vyhnite sa príliš pomalému tempu. Pokúste sa hovoriť svojím prirodzeným tempom, a robte pauzy na miestach, kam logicky patria – čo je väčšinou pri prechode na ďalšiu myšlienku.
- iii) **Záver:** Vždy sa snažte ukončiť svoju reč efektne. Nikdy nedovoľte, aby váš záver vyzeral ako násilne prerušený. Ak Vás neosvieti žiadna dychberúca fráza, ktorou rozplačete rozhodcov, kludne použite osvedčené frázy - Pán predseda, jednoznačne sme Vám dokázali X,Y a Z. Oponentova argumentácia leží v troskách a oponent v nich. Preto Vás žiadam rozhodnúť v náš prospech.
- iv) **Čas:** Povedať všetko, čo chcete, za päť minút je často objektívne nad ľudské sily. Riešenie je povedať toho menej. Uistite sa však, že povieť tie najdôležitejšie veci ako prvé. Niektorí využívajú kolegu na signalizovanie času, niektorí to považujú za hlúposť.

B. ZÁPIS DEBATY

Každý debatér musí sledovať debatu. Väčšina debatérov si vytvorí kolónky pre každého rečníka a do nich vpisuje všetky dôležité argumenty, ktoré odzneli. Niektorí debatéri pomocou šípiek spájajú navzájom súvisiace argumenty.

IV. PRÍPRAVA POZÍCIE

Väčšina téz sa pohybuje v rozpätí dvoch extrémov, a to „otvorené“ a „zatvorené“.

A. ZATVORENÉ

„Táto vláda navrhuje, aby Slovensko vstúpilo do EÚ v prvej etape rozširovania“ alebo „Táto vláda verí, že Spojené štáty americké by mali podpísať Rímsky štatút Medzinárodného trestného súdu.“

V tomto prípade nie je potrebná žiadna špecifikácia stanoviska. Pokus urobiť tak napriek zjavnému zmyslu týchto téz by sa posudzoval ako neférový.

B. OTVORENÉ

„*Táto vláda navrhuje, aby sme dvakrát merali a až potom rezali*“ alebo „*Táto vláda verí, že modrá je farba.*“

V tomto prípade je definovanie stanoviska nevyhnutné. Naivnejší debatéri by mohli prezentovať tucet prípadov, kedy je potrebné dvakrát merať, ale odreže sa nesprávny kus. Oveľa schodnejšia cesta je zdefinovať si stanovisko a argumentačne ho podporiť. Treba však dbať o to, aby existovalo jasné spojenie stanoviska a tézy. Prípustným príkladom definície v tomto prípade by bolo predstavenie plánu, ktorý pred implementáciu ekonomických reforiem zavádza povinnú systematickú analýzu ich možného dopadu na jednotlivé sektory ekonomiky.

Aby ste sa vyhli obvineniam z neférovosti, skúste si vybrať niečo aktuálne - zvlášť ak si myslíte, že práve toto sa skrýva pod tézou. Napr. „*Táto vláda verí, že tiger je na vyhynutie*“ v čase, keď Ďaleký východ zažíva recesiú, by sa mohlo zdefinovať ako neschopnosť autoritatívnych demokracií na Ďalekom východe. Akákoľvek zmienka o pruhovaných mačkách bude viac než nešportová.

C. ČIASTOČNE OTVORENÉ

„*Táto vláda odmieta zjednotení Európu*“ alebo „*Táto vláda odmieta sociálny štát.*“

V týchto prípadoch si vládna strana môže vybrať hocijaké stanovisko v rámci danej témy. Existuje nespočetne veľa foriem sociálneho štátu a stovky vecí spojených s Európou. Dokonca sa dá povedať, že tu je väčšia sloboda vybrať si stanovisko ako u otvorených téz, pretože obvinenia z neférovosti sa tu nevyskytujú tak často.

- Spravte niečo neočakávané. Každý očakáva debatu o integrácii alebo spoločnej mene. Oveľa výhodnejšie je diskutovať o zakomponovaní Európskej charty ľudských práv do slovenského právneho systému.
- Vytvorte argumenty na základe vlastných vedomostí. Uľahčíte si život. Nepokúšajte sa „stráviť“ prednášku o kvantovej chromodynamike.
- Nebojte sa použiť náročný, kontroverzný alebo nepopulárny argument. Polarizované debaty sú takmer vždy lepšie a rozhodcovia majú radi tímy, ktoré ich vytvárajú.
- Definujte tak, aby predpokladané vedomosti vašich oponentov neboli dostatočné t.j. nepredkladajte argumenty, ktoré váš súper očakáva a na ktoré je pripravený reagovať.
- Nedebatujte o status quo. Napr.: „Myslíme si, že vláda koná správne.“ Je to neuveriteľne nudné a umožňuje to opozícii presne zdefinovať, s čím nesúhlasia, čo im značne uľahčuje život.

V. ARGUMENTÁCIA

Predtým, než sa začnete zaoberať štruktúrou argumentu, zaujímajte sa o jeho logickú podstatu.

Nesústredzte sa na fakty. Na tie dokážu vaši oponenti vždy zareagovať. Nájdite logické súvislosti a ich argument stráca silu.

A. NEPRÍPUSTNÉ FORMY ARGUMENTOV

Truistické definície a tautológie nie sú povolené.

Truistické definície sú také, na ktoré sa nedá rozumne reagovať.

Napr.: téza „*Táto vláda verí, že rozvojové krajiny potrebujú feminizmus*“ často zvedie tímy k argumentovaniu, že treba zabrániť vraždám dievčatiek v Indii. Obhajovať násilie na novorodencoch by bolo nemorálne a nevhodné a nemôžeme ho teda rozumne od opozičnej strany požadovať..

Pozor! Definícia nemusí byť truizmom len preto, že sa na ňu ťažko reaguje.

Tautológia je tvrdenie všeobecne platných faktov. Napr. vytvoriť k téze „*Kriminalita sa vymyká kontrole*“ stanovisko, že v súčasnosti je kriminalita vyššia ako v 60-tych rokoch je neprípustné, pretože je to jednoducho pravda, o ktorej sa nedá debatovať.

Nesnažte sa argumentovať proti truizmu alebo tautológii. Je to nemožné. Napadnite ju spôsobom, ktorý bude uvedený neskôr. Nahraďte ju príbuzným stanoviskom, ktoré je debatovateľné a reagujte naň.

B. INÉ NEPRÍPUSTNÉ STANOVISKÁ

„**Umiestnenie v čase**“ je pokus zafixovať debatu v inom čase než v prítomnosti.

Napr. v debate o Európskej únii by takto mohol byť parlament zadefinovaný ako ČSSR v roku 1985. To však v britskom parlamentnom štýle, kde ide o dynamickú reakciu na aktuálne svetové otázky a problémy, nemôže byť žiaduce.

„**Umiestnenie v priestore**“ je stanovisko založené na debatovaní o danom probléme v krajine alebo v situácii, ktorá sa nevzťahuje k téze alebo je neférové k opozícii. Napr. bolo by hlúpe hovoriť o feminizme na imaginárnom opustenom ostrove, kde nežijú žiadne ženy. Takisto nemôžeme od opozície rozumne požadovať, aby stála proti plánu zakázať obriezky žien v severnej Namíbii – aj keď tento problém môže byť v danej oblasti relevantný, umiestnenie do tak špecifickej časti sveta je zrejme príliš neférové.

To všetko však neznamená, že by prvá vláda nemohla svoj plán konkretizovať tým, že ho umiestni na určité relevantné fórum – napr. plán o zrušení spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ asi ťažko môžeme debatovať inde než v jednej z členských krajín EÚ alebo na úrovni Únie ako takej.

C. CHYBY V LOGIKE

Existujú tucty klasických logických chýb, ktoré poznali už starí Gréci. Nepoužívajte ich, len ak naozaj chcete a myslíte si, že oponenti sú v kóme.

Ak oponenti založia svoju argumentáciu na logickej chybe a vy na to poukážete, budete sa musieť veľmi snažiť, aby ste prehrali.

Príklady logických chýb:

Ad hominem: V duchu hesla „Kopni do hráča, nie do lopty“. Útok na osobu rečníka, ktorý argument predniesol alebo na spôsob, akým ho predniesol.

„...a teraz k druhému argumentu: no jasné, s čím iným by tak asi mohol Kubo prísť, než s hlúposťou!“

Analógia: Ak existuje podstatný rozdiel medzi skutočnou situáciou a analógiou, potom je analógia bezcenná. V praxi takmer vždy.

„Portugalsku vstup do EÚ zlepšil ekonomickú situáciu, teda vstup Švajčiarska do EÚ je pre neho ekonomicky výhodný.“

Autorita: Dokazovanie pravdy citátom známej osobnosti. Fakt, že ho vyslovil niekto, kto je už 2000 rokov mŕtvy, neznamená, že je pravdivý. Samozrejme nie je nič zlé n tom, ak použijeme slávny výrok, ale len vtedy, ak rozvíja argument a nepropaguje len slávne meno.

„Ako povedal Schopenhauer: ‚Žena je len stroj na rodenie detí‘. Takže to musí byť pravda.“

Čierna a biela: Tvrdenie, že daný problém má len dve riešenia- ten pekný inteligentný argument, ktorý prináša vaša strana a príšerný extrémny argument oponentov.

„Ak nie ste za vytvorenie mierovej zóny v Izraeli, ste určite náboženský maniak.“

Detail: Vyžadovanie neadekvátneho množstva detailov, ktoré nie je možné uviesť, alebo sú pre debatu o princípe problému nepodstatné.

„Ak chcete zvýšiť daň z príjmu o 5%, čo urobíte s kapitálovými investíciami do výroby traktorov na východnom Slovensku?“

Chyba v kauzálnych vzťahoch: Ak dve udalosti nastanú v tom istom čase, neznamená to, že jedna zapríčinila druhú. Môže to byť pravda, ale nemusí: druhá mohla zapríčiniť prvú, mohli mať rovnakú príčinu, alebo medzi nimi nie je žiadny vzťah.

„Predaj alkoholu na Slovensku prudko stúpol v 80-tych rokoch, keď sa znížila kriminalita.“

Chybné asociácie: Reagovanie na niečo príbuzné argumentu namiesto reakcie na argument samotný.

Klasická verzia: *„Vy tvrdíte X, Stalin podporoval X, a preto ste zlí ako on.“*

Karikatúra: Zlá interpretácia argumentu a následný útok na karikatúru. Pravdepodobne najrozšírenejšia debata stratégia. Slabé ju používajú často, dobré tímy tiež, len ju podávajú jemnejším spôsobom.

„Bezpečnostné prehliadky porušujú právo jednotlivca na súkromie.“ – „Vláda tvrdí, že právo na súkromie je dôležité, takže podporujú aj právo drogových dealerov na obchodovanie v súkromí.“

Nereálnosť: Keď počujete „v žiadnom prípade“ alebo „zdá sa nemožné, aby“. Rečník vlastne hovorí, že nemá dostatok fantázie, aby pochopil, ako sa niečo môže stať, a preto sa to stať nemôže.

„Rusko nemôže v žiadnom prípade vstúpiť do NATO.“

Nevhodnosť: Argument, ktorý jednoducho nerozvíja argumentačnú líniu. Napr. *na súde za vraždu utrpenie obete neovplyvní fakt, či je obžalovaný vinný alebo nevinný.* Hoci je argument správne sformulovaný, môže byť irelevantný.

Popularita: Používať obľúbenosť argumentu ako dôkaz jeho pravdivosti. Len preto, že si niečo myslí 90% populácie, nemusí to byť pravda.

„Trest smrti na Slovensku podľa prieskumu z r. 1999 podporuje 78% populácie. Preto by mal byť zavedený do slovenského právneho poriadku.“

Presunutie zodpovednosti: Povinnosť priniesť dôkaz má vždy osoba, ktorá chce dokázať pravdivosť svojho tvrdenia. Častou chybou je požadovanie dôkazu od oponentov, alebo dokonca požadovanie dôkazu, že niečo neexistuje.

„V USA je veľmi veľa ľudí vo väzení. Väzenia sú dokonca preľudnené! Ak neveríte, dokážte, že nie.“

Skúsenosť: Osobná skúsenosť je v debata bezcenná. Často sa využíva ako reakcia na štatistiku („Bol som v Zimbabwe a videl som, v akom zlom stave je ich ekonomika, aj keď vo vašom prieskume Svetovej banky sa tvrdí niečo iné.“) alebo verzia argumentu založenom na výroku autority („Stretol som chlapíka, ktorý mi povedal, že...“). Môže vyznieť veľmi zahanbujúco, najmä ak je téma veľmi osobná, alebo vtípne. Závisí to od vášho prístupu k verejnému poníženiu.

Šikmá plocha: Konkrétne opatrenie je síce akceptovateľné, ale bude nevyhnutne viesť k oveľa horším opatreniam. Typické pre debaty o slobode prejavu („právo celebrit na súkromie ukončí slobodu prejavu“). Pokiaľ nie je podrobne vysvetlený vzťah medzi daným opatrením a nepríjemnými dôsledkami, je to len tvrdenie. Zvlášťne, ale väčšinou nie je.

Tvrdenie: Argumentovanie bez evidencie. Zvyčajne podporené opakovaním alebo rétorikou. Používa ho 9 z 10 debatérov.

„Trest smrti je nehumánný. Naozaj. Ale fakt, veľmi veľmi nehumánný.“

Utópia: Argumentovanie, že ak niečo nie je 100% úspešné, je to prehra. S obľubou používané proti vláde, pretože nedokáže vyriešiť všetky problémy.

„Dobre, tak zavedieme trest smrti – myslíte, že ľudia prestanú vraždiť? Jasné, že nie, a preto je váš plán zbytočný.“

Zdravý rozum: Ak sa o niečom hovorí, že to dá zdravý rozum, potom

- a) rečník nedokáže vymyslieť žiadny argument
- b) pravdepodobne sa mýli

Zdravý rozum hovoril, že Zem je doska.

D. NESPRÁVNA ARGUMENTÁCIA

Toto nie sú logické chyby, ale každý, kto ich používa, robí ešte väčšiu chybu.

Kauzálne prepojenie

Ak niekto argumentuje, že A zapríčiňuje B, kauzálne prepojenie znamená vysvetliť, prečo A zapríčiňuje B.

Prepojenie môže byť založené na faktoch (vzťah medzi násilím vo filmoch a v skutočnom živote) alebo logickej následnosti (vzťah medzi plánom vlády a želaným výsledkom, napr. trest smrti a znižovanie kriminality).

Kauzálna prepojenie je často základom debaty, a napriek tomu sa ho mnohé vládne tímy nenamáhajú dokázať, alebo si ho dokonca ani neuvedomujú.

Protirečenie

Všímajte si protirečenia medzi členmi tímu alebo i v rečníkovom prejave. Často sa objavujú aj v nejasných odpovediach na faktické poznámky. Vždy je príjemné oznámiť rečníkovi, že premiér povedal jedno, člen vlády druhé a opýtať sa, kto z tých dvoch sa mýlil a prečo.

Uzávery

Hľadajte v argumentoch oponentov implicitné uzávery, ktoré nikde nie sú vysvetlené.

Štatistika

Pri každej predloženej štatistike sa pýtajte:

- i) Rozvíja ich argumentačnú líniu? Ak nie, je zbytočná.
- ii) Nie je to len argument založený na príklade? Ak áno, je slabý.
- iii) Je dobre podporený evidenciou? Ak nie, protestujte. Pravdepodobne si ho vymysleli.
- iv) Je ich zdroj dôveryhodný? Môžete ho spochybnit'?
- v) Dokazuje štatistika naozaj to, čo má? Napr.: „*Kriminalita v USA je nižšia ako vo Veľkej Británii.*“ (Ale násilných trestných činov je 20-krát viac.)

VI. STRATÉGIE OPOZÍCIE

A. AKO REAGOVAŤ NA ZLÉ VLÁDNE STANOVISKO

Prázdne definície

Slabé tímy budú „chodiť okolo horúcej kaše“ a nikdy sa nezamerajú na konkrétny problém. Je dôležité čo najskôr usmerniť debatu. Klasická stratégia je vymyslieť nové stanovisko, ktoré nadväzuje na prvú reč a reagovať naň.

Odbiehanie od témy

Perfektná definícia, ktorá nemá nič spoločné s tézou. Najlepšou stratégiou je akceptovať dané stanovisko a debatovať o ňom. Spoločte sa na rozhodcov, ktorí chybu odhalia. Vy sami len na okraj podotknite, že prepojenie medzi tézou a stanoviskom je nejasné, inak budete pôsobiť nerozhodne.

Truizmus a tautológia

Nikdy sa ani len nepokúste oponovať truizmu- jednoducho sa to nedá. Hneď objasnite, že navrhnuté stanovisko neakceptujete a primerane dlho (tzn. v úvode svojej reči, max. 2 minúty, ideálne menej) vysvetľujte, prečo.

Existujú dva prístupy k preformulovaniu stanoviska. Ak prvá reč mala aspoň debatovateľné jadro, identifikujte ho a debatujte o ňom. Inak predložte nové stanovisko a reagujte na novú verziu.

Čierna a biela

Niektoré tímy sa vás pokúsia zatlačiť do situácie, v ktorej im môžete len veľmi ťažko oponovať, bez toho, aby predložili truizmus. Jasne vysvetlite, že neakceptujete čierno- biele videnie problému. Napr. v debate o manželstvách homosexuálov môže vláda tvrdiť, že opozícia má len jednu možnosť- byť homofóbna. Ale opozícia môže argumentovať, že práve manželstvo je skryte homofóbna patriarchálna inštitúcia.

Vyber a pomiešaj

Obvyklé pre neskúsené tímy. Žiadne princípy, žiadne definície, len defilé nesúvisiacich príkladov. Nestrácajte čas na príkladoch- ukážte, že bol predložený argument založený len na príkladoch a oponentovej línii chýbajú myšlienky (možno im budete musieť pomôcť).

B. VAŠA ARGUMENTAČNÁ LÍNIA

Často má opozícia viacero možností, ako reagovať, veľa z nich je protichodných. Napr. na EMÚ sa možno pozeráť z monetaristického alebo sociálneho hľadiska, pornografiu možno vidieť z feministického alebo konzervatívneho pohľadu. Zvoľte si najvýhodnejšiu stratégiu a pridržajte sa jej.

Selektívne oponovanie

Nemusíte reagovať na všetko, čo povie vláda. Vyberte si opozičnú líniu, ktorá berie do úvahy len určité časti vládnej reči, čím vlastne nepriamo naznačuje, že zvyšok je nepodstatný. Ak je táto stratégia efektívne využívaná, môže vládu dokonale pomýliť.

Najčastejšie sa využíva v debatách o „zlých veciach“, kde vláda argumentuje, že niečo je zlé a malo by byť kontrolované. Ak vláda venuje mnoho času vysvetľovaniu, prečo je to zlé, opozícia by mala súhlasiť a oponovať len potrebe kontroly. Napr. debaty o pornografii sa často začínajú tým, aká je zlá. Opozícia môže jednoducho súhlasiť, ale zároveň tvrdiť, že sloboda prejavu znamená dovoliť aj zverejnenie politikom nepríjemných fotografií.

VII. FAKTICKÉ POZNÁMKY

A. DEFINÍCIA

Faktická poznámka je krátka otázka alebo komentár adresovaný oponentovi.

B. FILOZOFIA

Faktické poznámky dávajú rečníkovi možnosť ovplyvniť debatu vtedy, keď reční oponent.

Umožňujú mu:

- ostať zainteresovaný v debate pred a po vlastnej reči
- demonštrovať, že aktívne počúva
- demonštrovať, že rozumie debatovanej problematike

C. PRÍJMANIE

Kedy ich akceptovať:

- Skontrolujte si pravidlá každej súťaže. Zvyčajne sa očakáva, že prijmete jednu faktické poznámky počas 5-minútovej reči a dve-tri počas 7-minútovej. Snažte sa neakceptovať viac alebo menej, prísne pravidlo tu ale neexistuje. Ak máte pocit, že odpovedou na štvrtú ich už definitívne zotriete, nebojte sa tak neurobiť.
- Neprijímajte faktické poznámky stále od jednej osoby. Na druhej strane, neignorujte rečníkov, ktorých sa obávate -zvyčajne to bude rozhodcom zrejmé.
- Prirodzene, ak si myslíte, že váš argument je slabý, neakceptujte ani jednu, pokiaľ neprejdete k silnejším argumentom.
- Ak vaši oponenti ticho sedia a vy hovoríte silný argument, na ktorý určite nedokážete reagovať, pokojne povedzte: „A teraz prijmem faktickú poznámku, ak mi dokážu vysvetliť, prečo...“.Nech si zvolia akúkoľvek reakciu (ticho sedieť, pokúsiť sa odpovedať...), musíte mať navrch. Ďalšou výhodou je, že takto „spotrebujete“ jednu z dvoch faktických poznámok, ktoré musíte prijať. V záverečnom zhrnutí môžete znovu požadovať odpovede na otázky, na ktoré nezareagoval žiadny oponent.
- Dajte pýtajúcemu sa rečníkovi 10-15 sekúnd na vysvetlenie, nie viac. Nebojte sa ho zastaviť, ak jeho príspevok začne vyzeráť ako prejav – koniec koncov je to vaša reč, nie jeho.

D. ODPOVEDE

- Neignorujte žiadnu faktickú poznámku. Nezmizne sama od seba. Slová ako „vráťim sa k tomu neskôr“ rozčulujú ľudí, aj keď sú pravdivé. „Už som sa tomu venoval“ je tiež nedostatočné. Vždy spomeňte, že už ste o danom probléme hovorili, alebo budete hovoriť, ale nezabudnite ho aj stručne zhrnúť.
- Nedovoľte narušiť vašu argumentačnú líniu. Reagujte pár vetami a vráťte sa k svojim argumentom.
- V ideálnom prípade zareagujete správne. Až ak sa poznámkou cítite úplne zaskočení, skúste nasledujúce rady:
 - i) Vtipné poznámky. Tie najnezabudnuteľnejšie a najefektívnejšie vás napadnú o dva dni
 - ii) v sprache. Niektorí debatéri prídu na súťaž s celým zoznamom vopred pripravených spontánnych reakcií.
 - iii) Ak ste konfrontovaní s neprijemnými faktami, spochybnite zdroj (alebo poukážte na jeho absenciu).
 - iv) Odpovedajte na inú (ľahšiu) otázku, ktorá je podobná tej, ktorú sa vás pýtajú, tak, aby to nikto nezbadal.
 - v) Súhlaste a povedzte, že poznámka podporuje váš argument, alebo že je úplne irelevantná.
 - vi) Prisvojte si ju („Už sme túto problematiku niekoľkokrát spomínali, ale ešte raz vám to vysvetlím. Pomalšie a jednoduchšími slovami, aby ste to pochopili.“) a dúfajte, že vám napadne inteligentná odpoveď.

E. AKO SA PÝTAŤ

- Pýtajte sa neustále, ale dajte si pozor, aby ste nepôsobili rušivo.
- Nikdy nedovoľte, aby sa z faktickej poznámky rozvinula reč. Ak ju nedokážete sformulovať jednou jednoduchou vetou, nie je to poznámka. Naplánujte si, čo chcete povedať a snažte sa to čo najviac skrátiť. Chvíľu mlčte, aby ste získali pozornosť a predneste faktickú poznámku pomalšie ako reč. Aj týmto spôsobom môžete prerušiť súperovu zotrvačnosť.
- Spolupracujte s tímovým partnerom. Nikdy nesúťažte o to, kto sa opýta lepšiu otázku. Ak jedného z vás napadne dobrá poznámka, napíšte ju na spoločný zoznam. Nepremárnite tých pár šanci, ktoré dostanete. Odolajte pokušeniu uprednostniť spontánnu reakciu (je to v poriadku, ale vhodnejšie vo vlastnej reči) pred vopred pripravenými faktickými poznámkami.
- Ak máte skvelý argument, ktorý bude tvoriť základ vašej reči, nikdy ho nepoužijete vo faktickej poznámke. Môžete ho oslabiť a zároveň pred ním varujete oponentov.
- Pozorne si zapisujte odpovede na vaše faktické poznámky. Rečníci často povedia niečo, čo protirečí ich argumentom, alebo ich úplne popiera.

F. TYPY FAKTICKÝCH POZNÁMOK

Môžeme hovoriť o piatich typoch faktických poznámok:

- i) **pravé poznámky** - t.j. reakcie na oponentovu reč. Ak sú vyslovene prevratné, šetríte si ich poznámky do vlastnej reči. Vždy sa snažte priniesť pripomienku, na ktorú sa nedá odpovedať a ktorá podkope základy oponentovej reči.
- ii) **otázky na objasnenie** – ak niečo v oponentovej reči nie je zrejmé a vy cítite, že na to buď treba rozhodcov upozorniť, alebo objasnenie budete potrebovať pre svoju reakciu (najlepšie prezentované v štýle: „Pane, ste veľmi zmätený. Mohli by ste objasniť, čo ste mysleli pod...?“)
- iii) **opakovanie poznámok z vašej reči, na ktoré súper nereagoval**. Poponáhľajte sa, najmä ak vás nesprávne citujú – najlepšie, ak rečníka opraví váš partner („Môj partner nikdy netvrdil X...hovoril o Y.“).
- iv) **vopred pripravené poznámky a štatistiky**, ktoré oslabia súpera
- v) **nespochybniteľné fakty**

Nespochybniteľné fakty

Nespochybniteľné fakty/ argumenty sú tie, na ktoré sa nedá reagovať. V niektorých debatách zaznievajú na oboch stranách. Ak ich dokážete nájsť, použite ich vo svojej reči v toľkých obmenách, ako len môžete.

Zvyčajne ho uvedie prvý rečník a vyzve oponentov, aby naň reagovali. Druhý rečník zaútočí na opozíciu, pretože naň nereagovala. Počas ďalších rečí sa oponentom neustále pripomína, že naň ešte stále nereagovali.

Typické nespochybniteľné argumenty sú tie s jedinou alternatívou, kde vláda obhajuje svoju pozíciu tým, že požaduje od opozície iné riešenie (*reforma sociálneho zabezpečenia v Severnom Írsku*) alebo keď opozícia žiada od vlády kauzálne prepojenie tam, kde sa nedá ukázať (napr. *násilie vo filmoch a kriminalita, pornografia a násilie,...*).

VIII. ROZHODOVANIE

A. ZÁKLAD

Rozhodovanie je vo svojej podstate jednoduché. Tím, ktorý bol najpresvedčivejší, vyhráva. Ak by sa ale predsa rozhodca nevedel rozhodnúť, existujú jasné kritériá, ktoré mu pomôžu.

B. PLUSY

- i) **Tímová spolupráca.** Snažte sa rozdeliť obsah svojej reči medzi sebou. Potom sa uistite, že prvý rečník uvedie, čo povie ten druhý a druhý sa, na oplátku, bude opierať o to, čo povedal prvý.
- ii) **Záver reči** - snažte sa, aby ste v závere urobili čo najväčší dojem na rozhodcov. Napríklad vopred pripraveným citátom.
- iii) Snažte sa o čo najviac **faktických poznámok** k oponentovej reči, samy však pripustite maximálne dve.
- iv) **Splnenie úlohy tímu** - dávajte si pozor na Vaše postavenie v debate (ak ste druhá vláda, nestačí fantasticky vysvetliť plán vašich kolegov z prvej vlády – musíte priniesť aj niečo nové)
- v) **Využívanie protirečení** v argumentoch Vašich oponentov.

C. MÍNUSY

Existuje niekoľko zaručených receptov ako prehrať debatu alebo si minimálne cestu k úspechu riadne sťažiť. Tu je pár tipov pre záujemcov:

- i) **Čítanie** z vopred pripravenej a napísanej reči.
- ii) Do oči bijúce **rozpory a protirečenia** s predchádzajúcim rečníkom svojej strany alebo dokonca sám so sebou.
- iii) Používanie očividne **nesprávnych údajov a informácií**.
- iv) **Nezrozumiteľný prejav**.
- v) **Ignorovanie partnera**.
- vi) Ukončenie reči viac ako **30 sekúnd pred alebo po** skončení časového limitu.
- vii) **Absencia faktických poznámok**. Prípadne neakceptovanie ani jednej poznámky alebo reagovanie na každú jednu.

Rozhodcovia by v zásade nemali brať do úvahy pri hodnotení obtiažnosť argumentácie tej ktorej strany. Ak organizátori turnaja dospeli k záveru, že legalizácia útočných zbraní je to pravé pre debatu, je to ich rozhodnutie.

IX. RADY NA ZÁVER

A. PREDNES

Kľúčové slovo je sebakontrola. Vždy sa počúvajte, keď rečnite. Vedome sa usilujte hovoriť pomaly a často robiť pauzy.

B. ŠTRUKTÚRA REČI

Nikdy nedopustíte, aby sa z vašej reči stal zoznam argumentov. Naplánujte si jasnú štruktúru a pridržajte sa jej.

C. TÍMOVÁ PRÁCA

Tímová práca býva často zanedbávaná a zužuje sa len na „ja poviem X, Y a Z a môj partner A, B a C“. Samozrejme by to nemalo byť všetko. V ideálnom prípade znamená tímová práca presné rozdelenie úloh v tíme a plynulý sled argumentov od jedného k druhému.

Dobrá tímová práca môže byť pre rozhodcov vo vyrovnanej debate hlavným kritériom rozhodovania.

D. HUMOR

Humor je záležitosťou dobrých debát.

Najefektívnejšie sa využíva v spojení s dobrými reakciami na argumenty oponenta, ktoré môže posilniť, ale nikdy ho nepoužívajte ako ich náhradu. Nepoužívajte vtipy, ktoré sa netýkajú debaty - veľa rozhodcov ich nemá rado. Nie je nič zlé na tom, ak si zopár „spontánnych“ vtipov pripravíte vopred, pokiaľ to nie je zjavné. Robia to aj víťazi Majstrovstiev sveta.

E. CITÁTY

Doslovné citovanie oponentovej reči môže byť bezcenné. Bez kontextu je ľahké urobiť hlúposť aj zo zmysluplnej poznámky. Rečník vám to, prirodzene, nikdy nezabudne.

F. STRETY

Nemá zmysel hovoriť niečo, s čím bude druhá strana určite súhlasiť. Rozhodcov vždy zaujímajú priame strety.